

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2876/2021
30.11.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Иван Бајазит, адвокат из ..., против туженог ИГМ „Опека“ ДОО Смедеревска Паланка, кога заступа пуномоћник Миланка Југовић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2576/21 од 09.07.2021. године, у седници одржаној 30.11.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2576/21 од 09.07.2021. године, у делу којим је поништено као незаконито решење туженог ... број од 02.03.2006. године о отказу уговора о раду тужиоцу.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2576/21 од 09.07.2021. године и пресуда Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П1 144/2020 од 24.02.2021. године, у делу којим је тужени обавезан да тужиоца врати на рад и одлучи о трошковима поступка и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење у том делу.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П1 144/2020 од 24.02.2021. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца и поништено је решење туженог ... број ... од 02.03.2006. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду – решење број ... од 06.08.1986. године, као незаконито и тужени је обавезан да тужиоца врати на рад. Ставом другим изреке тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 357.500,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2576/21 од 09.07.2021. године, ставом првим изреке, одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11...18/20) који се примењује на основу члана 506. став 2. тог закона и утврдио да је ревизија туженог делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужиоцу је најпре решењем туженог у јулу месецу 2003. године отказан уговор о раду као технолошком вишку, које је правноснажном пресудом Општинског суда у Смедеревској Паланци П1 2220/2003 од 31.01.2005. године поништено, као незаконито и тужилац је враћен на рад код туженог 27.02.2006. године. Након враћања на рад на послове ..., после пет дана донето је предметно решење од 02.03.2006. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду услед технолошких унапређења и нове организације рада и пословања. У образложењу решења се наводи да је оцењујући постигнути степен организације рада и пословања директор предузећа утврдио, имајући у виду околност да је на радном месту ... један запослени вишак, да се са радником мање може без умањења ефикасности посла, учинка и квалитета рада обављати постојећи посао, те да нема могућности да се запослени који је вишак премести на друге послове, нити постоји потреба преквалификације и доквалификације за неке друге послове. Наведено је и да се приликом доношења решења имало у виду мишљење непосредног руководиоца о квалитету обављеног посла свих запослених на том радном месту. Оспорено решење донето је на основу Одлуке о утврђивању вишка запослених услед технолошких, економских и организационих промена у циљу унапређења економије пословања која је донета 29.08.2005. године. Наведеном Одлуком директор туженог је сходно својим овлашћењима из члана 79. Статута утврдио поступак утврђивања вишка запослених у случају када број запослених који се проглашавају вишком не прелази број који условљава доношења програма решења вишка запослених. У члану 4. Одлуке наведено је да се квалитет обављеног посла утврђује као основни критеријум за утврђивање који од запослених на датом радном месту где постоји више извршилаца представља вишак запослених, да оцену квалитета посла даје непосредни руководиоца запосленог и да оцену квалитета обављеног посла непосредни руководиоца даје директору у усменој форми. Тужени није извршио оцену квалитета рада тужиоца на радном месту на које је био распоређен након враћања на рад, нити је вршио појединачно оцењивање запослених, нити је тужиоцу исплатио отпремнину одређену тачком 3. оспореног решења. Наиме, тужени је у поступку тврдио да је отпремнина исплаћена тужиоцу по ранијем решењу о отказу уговора о раду, да је тужилац није вратио након поништаја решења, па је иста урачуната у отпремнину по оспореном решењу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев и поништили оспорено решење, налазећи да тужени није применио критеријуме за утврђивање који од запослених на радном месту ... на које је тужилац био распоређен представља вишак запослених јер није извршена оцена квалитета рада запослених, нити је тужиоцу исплаћена отпремнина, што га чини незаконитим, па је тужени обавезан да тужиоца врати на рад.

Ревизијом се неосновано указује да је побијана одлука заснована на погрешној примени материјалног права у погледу одлуке о поништају решења туженог којим је тужиоцу отказан уговор о раду.

Закон о раду не садржи критеријуме којих је послодавац дужан да се придржава при одређивању на које ће се запослене односити престанак потребе за радом, већ прописује поступак који се у том случају примењује и одређује права која је послодавац дужан да обезбеди запосленима за чијим је радом престала потреба. У ситуацији када послодавац није у обавези да донесе програм решавања вишка запослених, он не може самостално одлучити ко ће од запослених представљати вишак, већ мора образложити зашто у ситуацији технолошких, економских и организационих промена на одређеном радном месту са више извршилаца отпушта одређеног радника. Разлози због којих баш одређени запослени представља вишак јесу нужни за законитост решења о отказу по овом основу. Уколико оцену квалитета обављеног посла, као основни критеријум даје непосредни руководилац, она мора бити образложена и конкретизирана да би се могло закључити да је таква оцена оправдана. Поред тога битно је да запослени буде обавештен да ће његов рад бити оцењиван, да буде упознат са датом оценом и да му се остави право да таквој одлуци приговори, а подразумева се да се могу оцењивати само запослени који су у периоду одређеном за оцењивање ефективно радили. Супротно наводима ревизије правилно су нижестепени судови закључили да у конкретном случају тужени није применио критеријуме предвиђене у члану 4. своје Одлуке од 29.08.2005. године и извршио оцену квалитета рада запослених на радном месту ... на које је тужилац распоређен након враћања на рад. Наиме, тужени је након пет дана, пошто је тужиоца вратио на рад донео оспорено решење којим је тужиоцу отказао уговор о раду као технолошком вишку, при чему се у образложењу решења само уопштено наводи да се имало у виду мишљење непосредног руководиоца о квалитету обављеног посла свих запослених на том радном месту.

Оспорено решење је незаконито и због тога што тужиоцу није исплаћена отпремнина. Исплата отпремнине као услов престанка радног односа због престанка потребе за радом запослених представља обавезу послодавца у случају када је запослени проглашен „технолошким вишком“. С обзиром на то да исплата отпремнине представља један од законом утврђених облика правне заштите запослених у случају престанка радног односа због увођења технолошких, економских и организационих промена, које се запослени у смислу члана 60. став 4. Устава Републике Србије не може одређи, то потраживање тужиоца на име отпремнине и потраживање туженог према тужиоцу на име исплаћене отпремнине по ранијем решењу о отказу уговора о раду нису подобни за пребијање, па се неосновано ревизијом туженог указује на погрешну примену материјалног права.

Ревизијом се основано указује да је побијана одлука заснована на погрешној примени материјалног права у погледу одлуке о враћању тужиоца на рад због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено. Према члану 191. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 61/2005) који је био на снази у време доношења оспореног решења о отказу уговора о раду, ако суд донесе правноснажну одлуку којом је утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос суд ће одлучити да се запослени врати на рад, ако запослени то захтева. По члану 175. наведеног закона радни однос престаје, поред осталог, када запослени наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се послодавац и запослени друкчије не

споразумеју. У контексту наведених материјано правних одредаба, до продужења радног односа и по испуњењу наведених услова може доћи на основу споразума послодавца и запосленог. Одлука о продужењу радног века заснива се на закону и дискреционој оцени послодавца, па је чињенично стање остало непотпуно утврђено у погледу постојања услова за враћање тужиоца на рад, с обзиром на животну доб тужиоца и стаж осигурања, што је тужени указивао у поступку и понавља у ревизији. Зато је у том делу Врховни касациони суд укинуо нижестепене пресуде и предмет вратио првостепеном суду на поновно суђење, као и одлуку о трошковима поступка која зависи од коначног успеха странака у спору.

На основу чланова 414. став 1. и 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић